

დაუფლების, როგორც ქურდობის შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედების განსაზღვრება სამოქალაქოსამართლებრივი ასპექტების გათვალისწინებით

ასისტ. პროფ. დოქ. თემურ ცქიტიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თინათინ წერეთლის სახელობის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი

1. შესავალი

წინამდებარე ნერილში განხილვის საგანს წარმოადგენს დაუფლება, როგორც ქურდობის შემადგენლობით გათვალისწინებული ქმედება. კერძოდ, არის თუ არა შესაძლებელი დაუფლება მოქმედებასთან ერთად უმოქმედობითაც და რა წინაპირობები უნდა არსებობდეს ამისთვის; როდის ითვლება დაუფლება განხორციელებულად; როგორ წყდება იმ ნივთის დაუფლების საკითხი, რომელიც არის თანამფლობელობაში და რა მნიშვნელობას იძენს იმ პირთა უფლებრივი ურთიერთდამოკიდებულება, რომელთა თანამფლობელობაშიც დაუფლებული ნივთი იმყოფებოდა; არის თუ არა შესაძლებელი დაუფლება სხვისი საბანკო ბარათის გამოყენებით და რომელი თეორიის მიხედვით უნდა გადაწყდეს საკითხი; როგორ კვალიფიცირდება მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით იმ პირის ქმედება, რომ-

ლის მპყრობელობაშიც არის ნივთი; რა მნიშვნელობას იძენს ამ თვალსაზრისით მპყრობელობის და მფლობელობის გამიჯვნა და სხვა. საკითხის განხილვის დროს გათვალისწინებულია სამოქალაქოსამართლებრივი ასპექტები განსახილველი საკითხის თავისებურების გათვალისწინებით.

2. დაუფლება როგორც მოქმედებით, ისე უმოქმედობით

ქურდობის დროს განსახორციელებელი ქმედება გულისხმობს სხვისი ნივთის დაუფლებას. ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული ერთ-ერთი მოსაზრებით ქურდობა, მაშასადამე, სხვისი ნივთის დაუფლება, აქტიური მოქმედებით ხორციელდება¹. თუმცა, მართებული შეხედულების მიხედვით, ქურდობა შეიძლება განხორციელდეს როგორც აქტიური მოქმედებით, ისე უმოქმედობით². როცა სხვის

¹ ლეკვიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მერვე გამოცემა, წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 31.

² ცქიტიშვილი თ., რეცენზია, გოჩა მამულაშვილი, ნონა თოდუა (რედ.), სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, მეშვიდე გამოცემა, თბილისი 2019; წიგნი II, მეექვსე გამოცემა, თბილისი 2020, შედარებითი სამართლის

მოძრავ ნივთს ეუფლება მცირეწლოვანი და მას ხელს არ უშლის ის, ვისაც მასზე გარანტის ფუნქცია გააჩნია, პასუხისმგებლობა დაეკისრება არა მცირეწლოვანს, არამედ გარანტს, რომელსაც ეკისრებოდა ვალდებულება ხელი შეეშალა მისთვის³. დანაშაული განხორციელებულია უმოქმედობით, ვინაიდან საქმე ეხება ხელის არშეშლას, რის შედეგადაც სხვისი ნივთის მფლობელი გარანტი ხდება.

3. დაუფლების განსაზღვრებისათვის

დაუფლებას ადგილი აქვს მაშინ, როცა ხდება სხვისი მპყრობელობის შეწყვეტა და ახალი მპყრობელობის დაფუძნება⁴. ბოროტმოქმედი მაშინ არის ნივთს დაუფლებული, როცა მას ნივთზე ბატონობა აქვს მოპოვებული, ხოლო ძველ მპყრობელს არ შეუძლია ნივთზე ბატონობა⁵.

ნივთის დაუფლების დროს არსებობს მისი განკარგვის ფაქტობრივი შესაძლებლობა. თუ ნივთის განკარგვის შესაძლებლობა არ არის მოპოვებული, შეუძლებელია ვისაუბროთ დაუფლებაზე. ასეთ შემთხვევაში ადგილი ექნება მხოლოდ დაუფლების, შესაბამისად, ქურდობის მცდელობას.

ნივთის დაუფლების საკითხი სხვადასხვაგვარად წყდება იმის მიხედვით, თუ სად ხორციელდება ქმედება. მაგალითად, ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გაბატონებული

მოსაზრებით, დაუფლება ბინაში შეჭრით ქურდობის დროს განხორციელებულად ითვლება მაშინ, როცა ბოროტმოქმედი დატოვებს ბინას⁶, ვინაიდან ბინიდან გამოსვლამდე არ აქვს მოპოვებული ნივთის განკარგვის შესაძლებლობა. თუმცა, აღნიშნულ საკითხზე არსებობს განსხვავებული მოსაზრებაც, რომლის თანახმად, დაუფლება ბინიდან გამოსვლამდეც არის განხორციელებული⁷. რაც მეტად მნიშვნელოვანია, მართლაც არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ ცალკეულ შემთხვევაში განკარგვა შეიძლება მოხდეს ბინიდან გამოსვლამდეც⁸. მაგალითად, ბინის ფანჯრიდან მოპარული ნივთის გადაგდება თანამზრახველისთვის. განსახილველ საკითხზე გასათვალისწინებელია საკვების და სასმისის დაუფლების და მოხმარების შემთხვევაც. ბინაში შეღწევით ქურდობის დროს ნივთის დაუფლების საკითხი დიფერენცირებულად უნდა განწყდეს. გაუმართლებელი იქნებოდა ბინიდან გამოსვლამდე დაუფლება ყოველთვის მიგვეჩინა განხორციელებულად.

როდესაც ადგილი აქვს ჯიბის ქურდობას ავტობუსში, ქმედება განხორციელებულად ითვლება, როცა ქურდი დაზარალებულს ჯიბიდან ფულს ამოაცლის. დანაშაულის დამთავრებისთვის არ არის აუცილებელი, რომ დამნაშავე ჩავიდეს ავტობუსიდან ან მოახდინოს ნაქურდალის განკარგვა, სხვისთვის გადაცემა. მთავა-

ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 2022, #7, გვ. 68; ხარანაული ლ., სსკ-ის 177-ე მუხლის კომენტარი, ნიგნში: დვალაძე ი., ხარანაული ლ., თუმანიშვილი გ., საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით (კომენტარი), თბ., 2023, გვ. 26, ველის ნომერი 107-109.

³ მჭედლიშვილი-ჰედრიხი ქ., სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები, თბ., 2011, გვ. 354, 358; Kindhäuser/Böse, Strafrecht, Besonderer Teil II, Straftaten gegen Vermögensrechte, 11. Auflage, 2021, S. 50, §2 Rn. 60.

⁴ Heinrich B., in: Arzt/Weber/Heinrich/Hilgendorf, Strafrecht, Besonderer Teil, Lehrbuch, 4. Auflage, 2021, S. 327, §13 Rn. 37.

⁵ Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 15.

⁶ გამყრელიძე თ., ნიგნში: სასამართლო პრაქტიკის კომენტარი, დანაშაული საკუთრების წინააღმდეგ, თბ., 2004, გვ. 10-11.

⁷ დვალაძე ი., თუმანიშვილი გ., გვენეტაძე ნ., კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკა სისხლის სამართალში, თბ., 2015, გვ. 231.

⁸ საკითხს დიფერენცირებულად უდგება და ქურდობის დასრულებისთვის ბოროტმოქმედის ბინიდან გამოსვლას ყოველთვის აუცილებლად არ მიიჩნევს რენგიერიც, რომელიც საკითხის გადასაწყვეტად გასათვალისწინებლად თვლის ნივთის მოცულობასაც. დასახელებული მეცნიერი უთითებს გერმანიის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე, რომელმაც ქურდობის მცდელობად დააკვალიფიცირა ქმედება, მიუხედავად იმისა, რომ ბოროტმოქმედები, რომლებიც ცდილობდნენ 300 კილოიანი სეიფის დაუფლებას, 5 (ხუთი) მეტრით იყვნენ დაშორებული შენობას, საიდანაც მოხდა სეიფის გამოტანა. იხ. Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 20, §2 Rn. 28.

რია, რომ მოქმედს მიეცა ნივთის განკარგვის შესაძლებლობა. მდგომარეობას არ შეცვლის ის ფაქტიც, რომ დამნაშავე მაშინვე დააკავა პოლიციამ⁹ და არ მიეცა მოპარულის განკარგვის ფაქტობრივი შესაძლებლობა.

როგორ უნდა გადაწყდეს საკითხი, როცა პირი სასმელს მაღაზიაში დალევს, მაგრამ შემდგომ ცარიელ ბოთლს მაღაზიის მოლარესთან მიიტანს ფულის გადასახდელად? აღნიშნულ შემთხვევაში სხვისი მპყრობელობის დარღვევა, შესაბამისად, დაუფლება ქურდობის შემადგენლობის გაგებით უნდა გამოირიცხოს, რაც იმას ნიშნავს, რომ მაღაზიაში სასმელის თუ საკვების მიღება ყოველთვის არ გულისხმობს დაუფლებას. მას მაშინ შეიძლება ჰქონდეს ადგილი, როცა ღირებულების გადახდას არ აპირებს ის, ვინც მაღაზიაში გასაყიდად განთავსებული სასმელი ან საკვები მიიღო¹⁰. შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ საკვების თუ სასმელის დაუფლება შეიძლება მოხდეს მაღაზიაში, აღნიშნული სივრცის დატოვების გარეშეც, მაგრამ იმისთვის, რომ დადგინდეს, ჰქონდა თუ არა მას ადგილი, პირველ რიგში გასარკვევია, აპირებდა თუ არა აღნიშნული პირი საფასურის გადახდას. ეს დებულება ვერ გავრცელდება უკანონო შეღწევით ქურდობის შემთხვევაზე. ლიტერატურაში გამოითქვა მოსაზრება, რომ თუ პირი მაღაზიაში უნებართვოდ შეაღწევს, დაეუფლება გასაყიდად განთავსებულ ნივთს, მაგრამ დაუფლებული ნივთის საფასურს მაღაზიაში დატოვებს, თითქოს, უნდა გამოირიცხოს ქურდობის შემადგენლობა და ქმედება მხოლოდ სსკ-ის 160-ე მუხლით (ბინის ან სხვა მფლობელობის ხელშეუხებლობის დარღვევა) უნდა დაკვალიფიცირდეს¹¹, რაც არ არის გასაზიარებელი. მოცემულ შემთხვევაში ქმედების კვალიფიკაცია მხოლოდ 160-ე

მუხლით საკამათოა, ვინაიდან ნივთის დაუფლება მოხდა ფარულად და უნებართვოდ. მართალია, პირებმა, რომლებიც პროდუქტს - სხვის ნივთს დაეუფლნენ, ჯიხურის სალაროში დატოვეს თანხა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ნივთის დაუფლება მაინც ვერ ჩაითვლება მესაკუთრის ნების შესაბამისად განხორციელებულ ქმედებად. შეიძლება პროდუქტზე ფასის აღმნიშვნელი ეტიკეტი იყო დატანილი, როცა მას მოქმედი პირები დაეუფლნენ და მათი ღირებულება აღნიშნულის გათვალისწინებით დაიანგარიშეს, მაგრამ მესაკუთრეს უფლება ჰქონდა მოემატებინა აღნიშნული ღირებულებისთვის და პროდუქტი მომატებულ ფასად გაეყიდა. პროდუქტის გასაყიდად განთავსება ვიტრინაზე და მასზე ფასის აღმნიშვნელი ეტიკეტის დატანა მაშინ გამოხატავს მესაკუთრის ნებას პროდუქტის რეალიზაციასთან დაკავშირებით, როცა აღნიშნული საგანი ხელმისაწვდომია შეძენის მსურველისთვის (მყიდველისთვის), რაც გამოირიცხება მაშინ, როცა სარეალიზაციო ჯიხური დაკეტილია და შესაბამისად, სარეალიზაციო საქონელი არ არის ხელმისაწვდომი მართლზომიერი გზით. გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ მესაკუთრეს არა მხოლოდ იმის უფლება აქვს, მოუმატოს ნივთის ღირებულებას, არამედ საერთოდ უარი თქვას რეალიზაციაზე და სხვადასხვა მიზნით ამოიღოს იგი გაყიდვიდან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ მოქმედ პირთა ქმედება ვერანაირად ვერ იქნება მიჩნეული მესაკუთრის ნებასთან შესაბამისობაში მყოფად არა მხოლოდ მფლობელობის ხელშეუხებლობის, არამედ ასევე საკუთრების ობიექტის თავისუფალი განკარგვის ინტერესების გათვალისწინებით.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით თუ საქმე ეხება მცირე

⁹ გამყრელიძე ო., დასახ. ნაშრ., გვ. 10-11.

¹⁰ ანალოგიური მაგალითი, სადაც მოქმედი პირი არ აპირებს ნაღდი ფულის გადახდას და გამყიდველს წარუდგენს სოციალური დახმარების უფარვის კუპონს, რის გამოც ავტორი ქმედებას ქურდობად აკვალიფიცირებს იხ. Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 3, 19-20, §2 Rn. 27.

¹¹ ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მერვე გამოცემა, ნიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023,

გვ. 26. მსგავსი მაგალითია მოყვანილი კიდევ ერთ ქართულენოვან ნიგნში, თუმცა იმ განსხვავებით, რომ საუბარია არა დაკეტილ, არამედ ღია მაღაზიაში შესვლაზე, რაც შეიძლება გასათვალისწინებელ გარემოებას წარმოადგენდეს განსახილველ შემთხვევაში. იხ. ხარანაული ლ., სსკ-ის 177-ე მუხლის კომენტარი, ნიგნში: დვალიძე ი., ხარანაული ლ., თუმანიშვილი გ., საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით (კომენტარი), თბ., 2023, გვ. 28, ველის ნომერი 116.

მოცულობის საგნებს, როგორცაა ფული, სამკაული, მაშინ დაუფლება განხორციელებულად ითვლება უკვე მაშინ, როცა ბოროტმოქმედი ხელს მოკიდებს და მას ადგილს მიუჩენს დაცულ ადგილას¹². მაგალითად, მალაზიაში ერთი კოლოფი სიგარეტის შარვლის ჯიბეში ჩადება. დანაშაული დამთავრებულად მიიჩნევა, მიუხედავად იმისა, მოქმედი პირის დაკავება მოხდება მალაზიიდან გამოსვლამდე თუ მალაზიიდან გამოსვლის შემდეგ¹³. თუმცა, საკითხის ასეთი გადანაცვლება ზოგიერთი ავტორის მითითებით არ წარმოადგენს ზოგად წესს და მიუთითებენ მალაზიაში ქურდობის ისეთ შემთხვევებზეც, როდესაც ქურდობა დამთავრებულად არ ითვლება მალაზიის ტერიტორიის დატოვებამდე. აღნიშნულთან დაკავშირებით აქცენტი კეთდება იმაზე, ეხება თუ არა საქმე ე. წ. ტაბუირებულ ადგილს. სწორედ ასეთ დროს მიუთითებენ ქურდობის დასრულებაზე შემთხვევის ადგილის დატოვების გარეშე. მცირე მოცულობის საგნის საკუთარი შარვლის ჯიბეში დამალვისგან განსხვავებით, ქურდობა მალაზიის, უფრო სწორედ, ფულის გადახდის ადგილის დატოვებამდე არ ითვლება დამთავრებულად იმ შემთხვევაში, როცა პირი მოსაპარად გამზადებულ ნივთს მალავს იმ ტანსაცმელში, რომელიც ფულის გადახდისას უნდა წარუდგინოს მოლარეს. განსახილველ შემთხვევებში ძველი მპყრობელობის შეწყვეტას და ახალი მპყრობელობის დაფუძნებას ხელს არ უშლის ის, რომ დამნაშავეს ქმედება ხორციელდებოდა ვიდუოკონტროლის ქვეშ.¹⁴ თუმცა, გასათვალისწინებელია, დამნაშავე თავის ქმედებას მიიჩნევდა თუ არა ფარულ მოქმედებად.

საოჯახო საქონლის, მაგალითად ტაფის მოპარვის მიზნით მოქმედებისას, როდესაც მოქმედი პირი ტაფით ხელში ტოვებს საოჯახო საქონლის განყოფილებას და ნულოვანი სართულიდან ადის პირველ სართულზე, ჯერ კიდევ არ

არის სახეზე მესაკუთრის მპყრობელობის შეწყვეტა¹⁵.

ქურდობის სრულად განსახორციელებლად ქურდობის საგანთან მხოლოდ შეხება არ არის საკმარისი. შემთხვევის ადგილიდან მოცილება საჭიროა ისეთი ნივთების დასაუფლებლად, როგორცაა მთლიანი ბანკომატი, 300 კილოიანი მძიმე სეიფი. ქურდობის საგნის საბოლოო უსაფრთხოების უზრუნველყოფას მიიჩნევენ ქურდობის ფაქტობრივად დასრულების ზღვრის განმსაზღვრელად¹⁶.

თუ მცირე მოცულობის ნივთის დაუფლება მოხდა ბინაში შეღწევით, ბინიდან გამოსვლამდე არ შეიძლება ნივთი დაუფლებულად ჩაითვალოს იმის გამო, რომ ნივთი მცირე მოცულობისაა? ამ შემთხვევაში ნივთი მცირე მოცულობისაა თუ დიდი მოცულობის, არ უნდა ჰქონდეს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. აღნიშნულ შემთხვევაში საკითხი ვერ გადაწყდება საკვები პროდუქტის ანალოგიურად, რომლის მოხმარებაც ადგილზე შეიძლება მოხდეს. თუმცა, ამ შემთხვევაშიც გასათვალისწინებელია, ჰქონდა თუ არა პირს ნივთის განკარგვის შესაძლებლობა ბინიდან გაუსვლელად, ფანჯრიდან თანამზრახველისთვის მიწოდების შედეგად. მაგრამ თუ მცირე მოცულობის ნივთის დაუფლება ხდება სხვა ადგილას, მაგალითად ქუჩაში, ღია სივრცეში (ჯიბის ქურდობა), შეიძლება ქმედების კვალიფიკაციისას გასათვალისწინებელი გახდეს ნივთის მოცულობა და ნივთი დაუფლებულად ჩაითვალოს, მიუხედავად იმისა, რომ ბოროტმოქმედი დიდად არ იყო დაცვილებული შემთხვევის ადგილს.

რთულად გადასაადგილებელი ნივთის დაუფლება განხორციელებულია, როცა პირი ნივთს გაიტანს იმ სფეროდან, რომელზეც მესაკუთრე ბატონობს. ავტომანქანის მოპარვისას, დაუფლება განხორციელებულად ითვლება, როცა ბოროტმოქმედი მანქანას წაიყვანს იმ ადგილიდან,

¹² Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 16.

¹³ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 18, §2 Rn. 25.

¹⁴ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 17-19, §2 Rn. 25-26.

¹⁵ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 19, §2 Rn. 26.

¹⁶ Schramm E., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 50, §2 Rn. 32.

სადაც ის მის მფლობელს ჰყავდა გაჩერებული¹⁷.

სხვისი ნივთის დაუფლებასთან დაკავშირებით ჩნდება კითხვა, იქნება თუ არა იგი სახეზე, თუ პირი ბენზინგასამართ სადგურზე მივა, სადაც თვითმომსახურებით ხდება ბენზინის ჩასხმა და შემდეგ წავა საფასურის გადახდის გარეშე?

გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში და სასამართლო პრაქტიკაში გამოთქმული მოსაზრებით აღნიშნულ შემთხვევაში სახეზე არ არის არც ქურდობის და არც თაღლითობის¹⁸ შემადგენლობა, რაც არ არის გასაზიარებელი. განსახილველ შემთხვევაში სახეზეა სისხლისსამართლებრივად დასჯადი ქმედების შემადგენლობა, მაგრამ ქმედება ქურდობად უნდა დაკვალიფიცირდეს თუ თაღლითობად, უნდა გადაწყდეს იმის მიხედვით, თუ რა ეტაპზე ჰქონდა მოქმედ პირს გადაწყვეტილი აღნიშნული ქმედების განხორციელება. ამასთან ერთად გასათვალისწინებელია ისიც, ბენზინგასამართ სადგურზე იმყოფება თუ არა ისეთი პირი, ვისაც უნდა გადაუხადონ ბენზინის საფასური და რომელიც ერთგვარ კონტროლს ახორციელებს ბენზინგასამართ სადგურზე. აღნიშნულის გათვალისწინება იმიტომ არის მნიშვნელოვანი, რომ მოტყუებასთან დაკავშირებით წინასწარ მიღებული გადაწყვეტილების დროს ქმედება თაღლითობად კვალიფიცირდება, მაგრამ თაღლითობის დროს ხდება ადამიანის მოტყუება და არა ავტომატის. შესაბამისად, თუ ბენზინგასამართ სადგურზე გადახდა ავტომატის საშუალებით უნდა მომხდარიყო და მოხდა ავტომატზე მანიპულირება, ბენზინის დაუფლება საფასურის გადახდის გარეშე, ქმედების თაღლითობად კვალიფიკაცია გამოირიცხება და ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს როგორც ქურდობა.

სხვისი ნივთის დაუფლებას ადგილი აქვს მაშინ, როცა ავტომატიდან ხდება დაუფლება ყალბი ფულის გამოყენებით¹⁹. აღნიშნულ შემთხვევაში მისაკუთრება ხდება ქურდობის გზით²⁰ და იგი ცნობილია სახელწოდებით - „Trickdiebstahl“.

ერთ-ერთ საკამათო საკითხს წარმოადგენს ქურდობის და თაღლითობის გამიჯვნა. გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში კომპიუტერულ თაღლითობად განიხილება არაუფლებამოსილი პირის მიერ საბანკო ბარათის გამოყენებით ანგარიშიდან თანხის მოხსნა²¹. აღნიშნული ქმედება ქართული სსკ-ის მიხედვით 286¹-ე მუხლით შეიძლება დაკვალიფიცირდეს. აქვე უნდა აღინიშნოს იმის შესახებაც, რომ საკითხი ყოველთვის ერთნაირად არ წყდება. მაგალითად, მაშინ, როცა მესაკუთრე მოტყუების შედეგად დამნაშავეს საბანკო ბარათს მოკლე დროით გამოსაყენებლად გადასცემს და დამნაშავე ეუფლება სხვის თანხას, ქმედებას აკვალიფიცირებენ არა თაღლითობად, არამედ ქურდობად, ვინაიდან მესაკუთრე თავის მპყრობელობას კი არ წყვეტს, არამედ ადგილი აქვს მის შესუსტებას. გარდა ამისა, აღნიშნულ შემთხვევაში გამორიცხავენ თაღლითობისთვის სპეციფიურ ქონების განკარგვას. ამასთან ერთად, მხედველობაში მიიღება ისიც, რომ ადგილი აქვს ქურდობისთვის დამახასიათებელ დაუფლებას, როცა ბოროტმოქმედი ტოვებს შემთხვევის ადგილს, ხოლო მესაკუთრეს, რომლის თანხმობაც არ არსებობდა, ტოვებს გაურკვეველ მდგომარეობაში²².

ანალოგიური მოსაზრებაა გამოთქმული ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაშიც, თუმცა ქურდობისა და თაღლითობის გასამიჯვნად გასათვალისწინებელ გარემოებად მიიჩნევენ იმას, ბოროტმოქმედს ბანკომატიდან იქვე უნდა აეღო ფული თუ უნდა დაეძებნა მიმდებარე ტერიტორიაზე²³.

¹⁷ Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 16.

¹⁸ Heinrich B., ebenda, S. 326, 360, §13 Rn. 34, 119; Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 14.

¹⁹ Fischer Th., Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 25.

²⁰ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 23, §2 Rn. 34.

²¹ Schramm E., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 49, §2 Rn. 29.

²² Schramm E., ebenda, S. 49, §2 Rn. 30.

²³ ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მერვე

როდესაც ხდება სხვისი საანაბრე ბარათის ფარულად დაუფლება და ბანკის თანამშრომლისთვის მისი წარდგენის შედეგად ანაბრიდან თანხის (100 ევრო) მოხსნა, შემდგომ ბარათის უკან იმ ადგილას დაბრუნება, საიდანაც მოხდა დაუფლება, ქმედების ქურდობად კვალიფიკაცია იმაზეა დამოკიდებული, თუ რომელი თეორიის მიხედვით მოხდება საკითხის გადაწყვეტა. თუ სუბსტანციის თეორიით გამოირიცხება ქმედების ქურდობად კვალიფიკაცია, საგნის ღირებულების თეორიის მიხედვით, ქმედება შეიძლება ქურდობად დაკვალიფიცირდეს. ბოროტმოქმედი ბარათს დროებით დაუფლა, იგი ანაბრიდან თანხის მოხსნის შემდეგ უკან დააბრუნა, რის გამოც გამოირიცხება ქურდობა სუბსტანციის თეორიის მიხედვით, თუმცა საგნის ღირებულების თეორია გასათვალისწინებლად მიიჩნევს იმას, რომ საანაბრე ბარათში განსხეულებულია ფულის განკარგვის შესაძლებლობა²⁴. განსახილველ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია ის, რომ ფულის დაუფლება მოხდა ფარულად, რისთვისაც ბარათი იქნა უნებართვოდ გამოყენებული. ბარათი ამ შემთხვევაში ტექნიკურ, დამხმარე ფუნქციას ასრულებს ფულის დასაუფლებლად. ეს იგივეა, ქურდმა სხვისი ბინის გასაღები მოიპაროს და გამოიყენოს სხვის ბინაში უკანონო შეღწევისთვის, სხვისი მოძრავი ნივთის დაუფლებისთვის.

4. მპყრობელობა

ნივთის დაუფლება მოითხოვს იმის განმარტებას, თუ რას გულისხმობს მპყრობელობა. მპყრობელობა გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც არსებობს ნივთზე ფაქტობრივი ბატონობა, როცა სახეზეა ნივთზე ბატონობის სურვილი. მაშასადამე, სახეზე უნდა იყოს ობიექ-

ტური და სუბიექტური კომპონენტები²⁵. ობიექტურ-ფიზიკურ კომპონენტში იგულისხმება ნივთზე ბატონობა, ხოლო სუბიექტურ-ფსიქიკურში ბატონობის სურვილი. იგი მოითხოვს ნივთზე ფიზიკური პირის ფაქტობრივ-სოციალურ ბატონობას, როცა ნივთზე ზემოქმედებას დაბრკოლება არ ექმნება. სუბიექტური თვალსაზრისით ბატონობის სურვილი სახეზეა, როცა იგი მიმართულია იქითკენ, რომ ნივთს საკუთარი სურვილისამებრ მოეპყროს²⁶. ქურდობის შემადგენლობის განხორციელებასთან დაკავშირებით მნიშვნელოვნად მიიჩნევა ისეთი ნიშნის არსებობა, როგორცაა მპყრობელობის ნება (*Gewahrsamswille*)²⁷.

ქურდობის დროს სხვისი ნივთის დაუფლება უკავშირდება ძველი მპყრობელობის დასრულებას და ახალი მპყრობელობის დაფუძნებას. მპყრობელობა მთავრდება, როცა მპყრობელი ნივთზე ფაქტობრივ ბატონობას გასცემს ან როცა ნივთზე მპყრობელობას კარგავს²⁸. სხვისი მპყრობელობა არის დარღვეული, როცა ის მისი მფლობელის ნების გარეშე ან მის საწინააღმდეგოდ არის მოპოვებული. თუ მპყრობელობის გადაცემაზე არსებობს თანხმობა, გამოირიცხება ქურდობის შემადგენლობით გათვალისწინებული დაუფლება, რის გამოც გამოირიცხება ქურდობის შემადგენლობა. თანხმობა აუცილებელი არ არის, რომ მკვეთრად გამოხატული სახით იყოს მოცემული, საკმარისია თუნდაც შინაგანი თანხმობა, რომელიც მდუმარე ფორმით იქნა გამოვლენილი²⁹.

საკამათოდ მიიჩნევა არსებობს თუ არა მესაკუთრის თანხმობა მაშინ, როცა ადგილი აქვს ტექნიკურ დეფექტს და ბარათის გამოყენებით ავტომატიდან თანხის მოხსნა ისე ხდება, რომ ანგარიშიდან თანხა არ ჩამოიჭრება, თანხა ისე გაიცემა, რომ მესაკუთრეს თანხა არ აკლდება.

გამოცემა, ნიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 68-69.

²⁴ Rengier R., *Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte*, 14. Auflage, 2012, S. 30-31, §2 Rn. 48.

²⁵ Heinrich B., ebenda, S. 328, §13 Rn. 38.

²⁶ Schramm E., *Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung*, 2. Auflage, 2021, S. 46, §2 Rn. 21.

²⁷ Heinrich B., ebenda, S. 334, §13 Rn. 49.

²⁸ Heinrich B., ebenda, S. 335, §13 Rn. 52a; Rengier R., *Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte*, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 20.

²⁹ Rengier R., *Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte*, 14. Auflage, 2012, S. 21-22, §2 Rn. 31.

თუ ერთი შეხედვლებით, აღნიშნულ შემთხვევაში ქურდობისთვის დამახასიათებელი დაუფლება გამოირიცხება, მეორე შეხედვლებით სახეზეა ქურდობა და მისთვის დამახასიათებელი დაუფლება. ხოლო ქურდობისთვის დამახასიათებელი დაუფლების უარყოფის შემთხვევაში, უშვებენ ქმედების კვალიფიკაციის შესაძლებლობას იმ ნორმით, რომელიც პასუხისმგებლობას ითვალისწინებს მპყრობელობის დარღვევის გარეშე მითვისებისთვის (*Unterschlagung*, გერმანიის სსკ-ის 246-ე პარაგრაფი)³⁰. ეს უკანასკნელი მოსაზრება უფრო მართებულად შეიძლება მივიჩნიოთ. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქართული სსკ ითვალისწინებს მითვისებისა და გაფლანგვის შემადგენლობას, მაგრამ არა მითვისების აღნიშნულ სპეციალურ შემადგენლობას.

ასევე არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის საგანს წარმოადგენს გაყალბებული კოდირებული ბარათის გამოყენება. გერმანიის უზენაესი სასამართლო ქურდობის შემადგენლობის გამომრიცხავ თანხმობას ხედავს იმაში, რომ დამნაშავემ ბარათზე დაიტანა („დააკოპირა“) მომხმარებლის ნამდვილი მონაცემები და ფულის გაცემაც სწორედ აღნიშნული მონაცემების საფუძველზე ხდება. თუმცა, აღნიშნულ მოსაზრებას ლიტერატურაში არ მიიჩნევენ დამაჯერებლად. რენგირი მიუთითებს, რომ მართებულაა სათანადო მოხმარებაზე საუბარი მაშინ, როცა ხდება იმ ბარათის გამოყენება, რომელიც ბარათის გამცემმა გასცა. სხვა შემთხვევაში უნდა გამოგვერიცხა მპყრობელობის დარღვევა მაშინ, როცა ხდება საქონლის გასაყიდი ავტომატიდან საქონლის დაუფლება ყალბი ფულის გამოყენებით. ავტორი განსახილველ შემთხვევაში ქმედებას აკვალიფიცირებს კომპიუტერულ თაღლითობად (გერმანიის სსკ-ის 263 a-ე პარაგრაფი)³¹, რომელიც შეიძლება შევადაროთ საქართველოს სსკ-ის 286¹-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემადგენლობას (კომპიუტერული მონაცემის ან/და კომპიუტერული სისტემის ხელყოფა ფინანსური სარგებლის მიღების მიზნით).

როგორც ითქვა, ქურდობა გულისხმობს ახალი მპყრობელობის დაფუძნებას ძველი მპყრობელობის დარღვევის შედეგად. ახალი მპყრობელობა სახეზეა, როგორც კი დამნაშავე ნივთზე ბატონობას იმგვარად მოიპოვებს, რომ ის შეძლებს ნივთზე ბატონობას მნიშვნელოვანი დაბრკოლებების გარეშე და ადრინდელ მფლობელს არ შეუძლია ნივთზე ზემოქმედება³².

როდესაც პირს, რომელსაც სურს სხვისი ნივთის დაუფლება, მიუსწრებს მესაკუთრე და არ ეძლევა ნივთზე ბატონობის შესაძლებლობა, შეუძლებელია ვისაუბროთ დაუფლებაზე ანუ ახალი მპყრობელობის დაფუძნებაზე.

ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, თუ მკვლელობის შემდეგ ბოროტმოქმედი გარდაცვლილის ჯიბიდან დაეუფლა ნივთს, ქმედება მკვლელობასთან ერთად ქურდობის მუხლითაც უნდა დაკვალიფიცირდეს³³. აღნიშნულთან დაკავშირებით საყურადღებოა შემდეგი შემთხვევა სასამართლო პრაქტიკიდან: „გ“ ხანდაზმული ცოლქმრის – „ი“-სა და „შ“-ს კუთვნილი ფულადი თანხის მართლსაწინააღმდეგოდ დაუფლების მიზნით, ლობეზე გადაძვრა და გადავიდა ზემოთმითითებული ცოლქმრის საცხოვრებელი სახლის ეზოში. იგი ელოდებოდა, როდის გავიდოდნენ სახლიდან გარეთ „ი“ და „შ“. რამდენიმე ხანში „გ“-მ შენიშნა საპირფარეოსკენ მოძრავი „ი“, რომელსაც შეასწრო საპირფარეოში შესვლა და დაიმალა. „ი“-ის შესვლისთანავე „გ“-მ მას რამდენჯერმე ჩაარტყა მტვერსასრუტის ლითონის მილი თავის არეში, გონების დაკარგვის შემდეგ კი, მისი რაიმე ხმა რომ არ გაეგოთ გარეშე პირებს, პირში ჩატენა ნაჭერი. ამასობაში გარეთ გავიდა „შ“-ც, რომელიც გაემართა საპირფარეოსაკენ. მან იცნო „გ“, რომელმაც პირზე ააფარა ხელი და ძალის გამოყენებით შეიყვანა სააბაზანოში, სადაც შენიშნა იატაკის სანმენდი

³⁰ Rengier R., *Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte*, 14. Auflage, 2012, S. 24, §2 Rn. 35.

³¹ Rengier R., *Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte*, 14. Auflage, 2012, S. 24-25, §2 Rn. 35.

³² Schramm E., *ebenda*, S. 49, §2 Rn. 31.

³³ ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მერვე გამოცემა, სახელმძღვანელო, წიგნი პირველი, ნაწილი პირველი, თბ., 2023, გვ. 86.

ჯოხი, რომელიც მოიმარჯვა და რამდენჯერმე ჩაარტყა „შ“-ს თავში, ასევე – სახეში დაარტყა ხელი. ამის შემდეგ მასაც ჩატენა პირში ნაჭერი. მიყენებული დაზიანებების შედეგად ადგილზე გარდაიცვალა „შ“, ხოლო ზედა სასუნთქი გზების უცხო სხეულით დახშობის შედეგად კი – „ი“. მას შემდეგ, რაც „გ“ დარწმუნდა, რომ ცოლ-ქმარი მოკლა და ამით გაუადვილდებოდა სხვისი ფულადი თანხის დაუფლება, უკანონოდ შეაღწია „ი“-ს საცხოვრებელ სახლში და დაეუფლა დაზარალებულის კუთვნილ ფულად თანხას – 1050 ლარს. სასამართლომ მოცემულ შემთხვევაში ქმედება დააკვალიფიცირა როგორც ქურდობის მუხლით (ქურდობა, რამაც მნიშვნელოვანი ზიანი გამოიწვია და ქურდობა ბინაში უკანონოდ შეღწევით), ისე განზრახ მკვლელობის მუხლით (მკვლელობა ორი ან მეტი პირისა, მკვლელობა დანაშაულის დაფარვის ან დანაშაულის ჩადენის გაადვილების მიზნით. ასევე სახეზეა ანგარების მოტივი)³⁴. განსახილველ შემთხვევაში სხვისი ნივთის (ფულის) დაუფლება განხორციელდა მკვლელობის შემდეგ, მაგრამ მკვლელობამდე ადგილი ჰქონდა ქურდობის მცდელობას, რომელიც დასრულდა მკვლელობის შედეგად. მიუხედავად იმისა, რომ ქურდობის მცდელობა მის დასრულებამდე მკვლელობაში გადაიზარდა, მაინც სახეზეა ქურდობა და არა ყაჩაღობაში გადაზრდილი ქმედება, ვინაიდან ადგილი არ ჰქონია მსხვერპლისთვის მოთხოვნის წაყენებას.

მპყრობელი შეიძლება იყოს მხოლოდ ცოცხალი ადამიანი. ადამიანის გარდაცვალებასთან ერთად მპყრობელობის მომენტი ქრება. შესაბამისად, არ ითვლება მპყრობელობაუნარიანად³⁵. აღნიშნულიდან გამომდინარე, გერმანულ სისხლის სამართლის კოდექსში არსებობს სპეცია-

ლური ნორმა (§246), რომლითაც კვალიფიცირდება „გვამის გაქურდება, როცა ნივთზე მპყრობელობა სხვა პირს არ მიუღია“³⁶. თუმცა, ადამიანის გარდაცვალებისას გასათვალისწინებლად მიიჩნევა ისიც, არის თუ არა მასთან ახლოს ახლო ნათესავი³⁷, ვინაიდან ასეთ დროს ნივთი არ ითვლება მფლობელობიდან გასულად. მაგალითად, სამკაულის დაუფლება, რომელიც გარდაცვლილ ადამიანს უკეთია ან მიცვალებულის ტანსაცმლიდან თუ საცხოვრებელი სახლიდან ფულის დაუფლება, შეიძლება დაკვალიფიცირდეს ქურდობად, ვინაიდან იგი გარდაცვლილის ახლობლის მპყრობელობაში გადადის. ხოლო თუ მიცვალებულის დაკრძალვის შემდეგ მოხდა საფლავიდან მიცვალებულის ამოთხრა და იმ სამკაულის დაუფლება, რომელიც მიცვალებულს ეკეთა, ქმედება არა ქურდობის მუხლით, არამედ მიცვალებულისადმი უპატივცემულობად უნდა დაკვალიფიცირდეს.

თუ ადამიანს სძინავს, მპყრობელობა არ არის დასრულებული ანუ მძინარე ადამიანი ითვლება მპყრობელად. საკითხი იგივენაირად გადაწყდება უგონო მდგომარეობაში მყოფი პირის მიმართ³⁸.

ბავშვები და ფსიქიკურად შეურაცხები ითვლებიან მპყრობელებად. რაც შეეხება იურიდიულ პირს, გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, მპყრობელია არა იურიდიული პირი, არამედ პირები, რომლებიც ფაქტობრივ მმართველობას ახორციელებენ³⁹, პასუხისმგებელი პირები, რომლებსაც შეუძლიათ მათ მპყრობელობაში არსებული ქონების მიმართ არა ქურდობის, არამედ მითვისების განხორციელება⁴⁰.

³⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკიდან.

³⁵ *Lackner/Kühl*, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 10; *Fischer Th.*, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 11.

³⁶ *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 115, §5 Rn. 14.

³⁷ *Heinrich B.*, ebenda, S. 335, §13 Rn. 52.

³⁸ *Heinrich B.*, ebenda, S. 335, §13 Rn. 52; *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 21.

³⁹ *Fischer Th.*, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 13; *Eisele J.*, Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte, 5. Auflage, 2019, S. 12, Rn. 31; *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 21-22.

⁴⁰ *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 17, §2 Rn. 22.

დამქირავებელი, რომელსაც აქვს დაქირავებული ოთახი, ითვლება იმ ნივთების მპყრობელად, რომელიც განთავსებულია დაქირავებულ ბინაში⁴¹.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, ადამიანები, რომლებიც მუშაობენ მაღაზიებში და ასრულებენ სამუშაო მოვალეობას ხელმძღვანელობის ქვეშ, ეს იქნება გასაყიდ საქონელთან თუ სალაროსთან და უწევთ კლიენტების მიღება და მომსახურება, არ ითვლებიან თანამპყრობელებად. ისინი ითვლებიან მპყრობელის დამხმარე პერსონალად, შესაბამისად, მპყრობელობის დამცველად. აღნიშნულ შემთხვევაში მაღაზიის მესაკუთრე, მმართველი განიხილება ერთპიროვნულ მპყრობელად. სხვაგვარად წყდება საკითხი იმ თანამშრომლებთან მიმართებით, რომლებიც სამსახურებრივ მოვალეობას ასრულებენ პირადი პასუხისმგებლობით. მათ აქვთ თანამპყრობელობა იმ პირებთან ერთად, რომლებიც არიან განყოფილების, ფილიალის ხელმძღვანელი, წარმოების მმართველი და ა. შ.⁴²

ინკასატორი, რომელიც სალაროს პირადი პასუხისმგებლობით მართავს, ერთპიროვნულ მპყრობელად განიხილება, თუ მოლარის ნების სანინააღმდეგოდ ფულის ალების უფლება არავის არ გააჩნია. ერთპიროვნულ მპყრობელობაზე მიუთითებს ისიც, რომ ფულზე წვდომის შესაძლებლობა მხოლოდ მას აქვს იმის გამო, რომ სალაროს გასაღებს მხოლოდ ის ფლობს. სხვაგვარად წყდება საკითხი, თუ სხვა პირებიც არიან ჩართული ფულის გაცემის პროცესში⁴³. საკამათოდ მიიჩნევენ, თუმცა ანალოგიურად წყდება საკითხი სუპერმარკეტის ფილიალის ხელმძღვანელის და ბენზინგასამართი სადგურის ინკასატორის მიმართაც. ვინაიდან აღნიშნული პირები

ერთპიროვნულ მპყრობელებად ითვლებიან, მათ შეუძლიათ მპყრობელობაში არსებული ნივთის (ფულის) არა ქურდობის, არამედ მითვისება-გაფლანგვის განხორციელება⁴⁴. არგუმენტი, რომელსაც ეფუძნება აღნიშნულ პირთა მხრიდან ქურდობის განხორციელების გამორიცხვა, არის ის, რომ ისინი ერთპიროვნულად ახორციელებენ სალაროს ადმინისტრირებას. ამ მოსაზრებას იზიარებს გერმანიის უზენაესი სასამართლოც.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში არაერთგვაროვან მოსაზრებას იწვევს დაკარგულ და დაზინყებულ ნივთებთან დაკავშირებული საკითხი. საკამათოა ნივთის დაზინყების და დაკარგვის გამიჯვნასთან დაკავშირებით ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრება, რომლის მიხედვით ნივთი დაკარგულია თუ ის მის პატრონს დარჩა დაუცველად ადგილას, ხოლო დაზინყებული, თუ პატრონს იგი დარჩა დაცულ ადგილას. აღნიშნული შეხედულებით, თუ ნივთი მის პატრონს დაცულ ადგილას დარჩა და მას სხვა დაეუფლა, სახეზე იქნება ქურდობა, ხოლო დაუცველ ადგილას ნაპოვნი ნივთის დაუფლებისას საერთოდ გამოირიცხება დანაშაული და შესაბამისად, სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა⁴⁵.

ნივთი, რომელიც მესაკუთრეს დაავინყდა, არ ითვლება მპყრობელობიდან გასულად მანამ, სანამ მესაკუთრემ იცის ნივთი სად იმყოფება. თუ მესაკუთრემ ნივთის ადგილსამყოფელი არ იცის, ნივთი დაკარგულად ითვლება⁴⁶. ნივთის დაზინყების დროს არსებობს თანამპყრობელობა. თანამპყრობელობაზე იმიტომ მიუთითებენ ნივთის დაზინყების დროს, რომ ძველი მპყრობელობა არ არის დასრულებული⁴⁷.

⁴¹ *Fischer Th.*, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 14.

⁴² *Eisele J.*, Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte, 5. Auflage, 2019, S. 14-15, Rn. 38.

⁴³ *Eisele J.*, ebenda, S. 15, Rn. 39.

⁴⁴ *Schramm E.*, Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 51, §2 Rn. 37; *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 15, §2 Rn. 18.

⁴⁵ *ლეკვიძიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ.*, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მეხუთე გამოცემა, ნიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 22-23.

⁴⁶ *Heinrich B.*, ebenda, S. 336, §13 Rn. 52; *Eisele J.*, Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte, 5. Auflage, 2019, S. 14, Rn. 37; *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 20.

⁴⁷ *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 14, §2 Rn. 14.

სტუდენტი „ს“ პაემანის დროს მოედნის სკამზე დადებს თავის ჩანთას. პაემანის შემდგომ, როცა სახლში ბრუნდება, შენიშნავს, რომ არა აქვს ჩანთა და უკან მიბრუნდება. თუმცა, მისი მისვლა დაგვიანებული აღმოჩნდება, ვინაიდან „ხ“-მ ჩანთა მის მისვლამდე იპოვა და ხელს გააყოლა. ჩნდება კითხვა, როგორ შეიძლება დაკვალიფიცირდეს „ხ“-ს ქმედება? რ. რენგირის შეხედულებით, აღნიშნულ შემთხვევაში „ს“-ს მპყრობელობა არ იყო დასრულებული. ამგვარად, „ხ“-მ განახორციელა ქურდობა⁴⁸. ხოლო თუ „ს“-ს არ ეხსომებოდა ჩანთა სად დატოვა, ჩანთა უბატონო იქნებოდა, რის გამოც ქურდობა გამოირიცხებოდა და სახეზე იქნებოდა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული სხვა დანაშაული. თუ პარკის სკამი იქნებოდა უნივერსიტეტის ეზოში, ქმედება შეიძლება ქურდობით დაკვალიფიცირებულიყო, ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში არგუმენტად შეიძლება მოშველიებულ იქნას ის, რომ სახეზეა უნივერსიტეტის მხრიდან მპყრობელობის გენერალური ნება. რ. რენგირის შეხედულებით, ანალოგიურად შეიძლება გადაწყდეს საკითხი მაშინაც, როცა ადამიანს ჩანთა ავიწყდება მუნიციპალურ სატრანსპორტო საშუალებაში⁴⁹.

ჩნდება კითხვა, დაკარული ნივთი არასდროს არ შეიძლება იყოს ქურდობის საგანი? არ უნდა გავითვალისწინოთ დაკარგული ნივთის ადგილსამყოფელი? თუ ნივთი დაიკარგა მპყრობელობაში არსებულ სივრცეში, მაგალითად, სახლში სამკაულის დაკარგვისას, ნივთი არ ითვლება მპყრობელობიდან გასულად⁵⁰. როცა ნივთი სხვისი მპყრობელობის სფეროში იკარგება და პირადი მპყრობელობა მთავრდება, თვლიან რომ მპყრობელობა გადადის იმ პირზე, რომელიც ფლობს უცხო მპყრობელობის სფეროს. მოცემულ შემთხვევაში მხედველობაში მიიღება მპყრობელობის გენერალური ნება⁵¹. თუ ნივთი

მესაკუთრემ თავის სახლში დაკარგა და ვერ პოულობს, რომელიც სტუმრად მოსულმა პირმა იპოვა, ფარულად, ჩუმად ჯიბეში ჩაიდო და თან გაიყოლა, ქმედება შესაძლებელია ქურდობად დაკვალიფიცირდეს, ვინაიდან ნივთი მესაკუთრის სახლში იყო და არსებობდა იმის დიდი ალბათობა, რომ მესაკუთრე თავის ნივთს იპოვიდა. გარდა ამისა, სტუმრად მოსული პირებისთვის გასათვალისწინებელი უნდა იყოს ის, რომ ნივთი, რომელიც მასპინძლის სახლში იპოვა, (დიდი ალბათობით) მასპინძლის საკუთრებაში მყოფი იქნება. აღნიშნულიდან გამომდინარე არ არის გასაზიარებელი მოსაზრება, რომელიც დაკარგულ ნივთს არ თვლის საკუთრების საგნად⁵².

სხვაგვარად უნდა გადაწყდეს საკითხი იმ ნივთთან მიმართებით, რომელიც მესაკუთრემ დაკარგა არა საკუთარ სახლში, არამედ ისეთ ადგილას, სადაც მისი პოვნა შედარებით ნაკლებ შესაძლებლობას შეიცავდა. თუ ნივთი მესაკუთრემ დაკარგა, მპოვნელი ვალდებულია ნაპოვარი მესაკუთრეს დაუბრუნოს ან ნივთის პოვნის შესახებ შესაბამის სამსახურს აცნობოს, რის ვალდებულებასაც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსიც ითვალისწინებს. აღნიშნული ვალდებულებებისგან ნივთის მპოვნელი არ თავისუფლდება მაშინაც, როცა დაკარგული ნივთის პოვნა მოხდა არა სამუშაო სივრცეში, არამედ სხვაგან. მაგრამ, თუ მპოვნელი (შეტყობინებასთან დაკავშირებით) ამ ვალდებულებას არ შეასრულებს, ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს მითვისების მუხლით.

მაგალითი: მაშინ, როცა მესაკუთრე „ო“-მ არ იცის, რომ საათი პარკში დაავიწყდა და ის იპოვა „ტ“-მ, რომელიც ჯიბეში ჩაიდო. ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, აღნიშნული ნივთი არ ითვლება მფლობელობაში არსებულად, შესაბამისად, ქმედება ქურდობის მუხლით არ დაკვალიფიცირდება. თუმცა, აღნიშნული პი-

⁴⁸ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 20.

⁴⁹ გერმანული სსკ-ის 246-ე პარაგრაფით გათვალისწინებული შემადგენლობა, რომლის იდენტურ შემადგენლობას ქართულ სსკ-ში არ ვხვდებით, მაგრამ ახლოს დგას მითვისების შემადგენლობასთან.

⁵⁰ Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 11.

⁵¹ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 14, §2 Rn. 14.

⁵² ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მეშვიდე გამოცემა, სახელმძღვანელო, წიგნი პირველი, თბ., 2019, გვ. 462-463.

რი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობისგანაც არ გათავისუფლდება. ხოლო თუ „ო“ დაკარგავს საათს „ბ“-ს საცხობში, „ბ“-ზე გადადის ერთპიროვნული მპყრობელობა საათზე. თუ აღნიშნულ საათს „ტ“ აიღებს, ადგილი ექნება „ბ“-ს მპყრობელობის დარღვევას⁵³.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით თუ ტაქსის მძღოლმა მისთვის ნაცნობი კლიენტის დავიწყებული მობილური ტელეფონი რამდენიმე კილომეტრის გავლის შემდეგ აღმოაჩინა, თუმცა არ დაუბრუნა მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნის წარმოშობის გამო, ქმედება ქურდობად უნდა დაკვალიფიცირდეს⁵⁴. თუმცა, შეიძლება საკამათო იყოს საკითხი იმის შესახებ, აღნიშნულ შემთხვევაში საქმე ეხება უმოქმედობით ქურდობას თუ მითვისებას. მითვისებად ქმედების კვალიფიკაციის სასარგებლოდ მეტყველებს ის გარემოება, რომ ნივთი მისი მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნის აღმოცენებამდე მართლზომიერ მპყრობელობაში იყო.

როგორ უნდა გადაწყდეს საკითხი გაქცეულ ცხოველებთან მიმართებით? გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, გაქცეულ ცხოველებთან მიმართებით საკითხი ისევე უნდა გადაწყდეს, როგორც დაკარგულ ნივთებთან დაკავშირებით და მოცემულ შემთხვევაშიც მპყრობელობა შეწყვეტილად უნდა ჩაითვალოს, თუ ცხოველის მესაკუთრემ არ იცის გაქცეული ცხოველის ადგილსამყოფელი⁵⁵. საკითხის ასეთი გადაწყვეტა საკამათოა. თუ ცხოველი გაიქცა და მესაკუთრემ ადგილსამყოფელი არ იცის, არ ნიშნავს ყოველთვის იმას, რომ ქურდობის განხორციელება

გაქცეულ ცხოველთან დაკავშირებით შეუძლებელია. როდესაც სოფელში მცხოვრებმა ცხოველის მესაკუთრის მეზობელმა იცის, რომ ცხოველი, რომელიც მის მეზობელს ეკუთვნის, გაქცეულია, არ აქვს უფლება ცხოველი მიისაკუთროს იმის გამო, რომ საქმე გაქცეულ ცხოველს ეხება და მესაკუთრემ მისი ადგილსამყოფელი არ იცის.

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში ერთმანეთისგან განასხვავებენ ნივთის მპყრობელობიდან გასვლის და მპყრობელობის შესუსტების შემთხვევებს. მაგალითად, როცა „ა“ ჰკითხავს „ბ“-ს შეუძლია თუ არა ათხოვოს მობილური ტელეფონი მოკლე ხნით საუბრისთვის. „ბ“ გადასცემს მობილურ ტელეფონს იმ რწმენით, რომ საუბრის დასრულებისას უკან დაუბრუნებს. როგორც თავიდან ჰქონდა განზრახული, „ა“-მ მობილური ტელეფონი ჯიბეში ჩაიდო და მიიშალა. გერმანიის უზენაესი სასამართლო მოცემულ შემთხვევაში ქურდობის შემადგენლობას გამორიცხავს⁵⁶. აღნიშნულ საკითხზე განსხვავებული შეხედულებაა გამოთქმული ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში, რომელიც ემხრობა ქმედების ქურდობად კვალიფიკაციას⁵⁷.

ქურდობად და არა თაღლითობად აკვალიფიცირებენ ქმედებას მპყრობელობის შესუსტების შემდეგ შემთხვევებში: მაგალითად, როცა გამყიდველი გასაყიდ ნივთს - სამკაულს ან ტანსაცმელს ცრუმაგიერ მყიდველს გადასცემს დასათვალისწინებლად და შემდეგ იგი ნივთის მისაკუთრების მიზნით გაუჩინარდება⁵⁸.

მპყრობელობის საგანს შეიძლება წარმოადგენდეს ნაქურდალი. მართალია, ქურდი არ არის

⁵³ Eisele J., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte, 5. Auflage, 2019, S. 14, Rn. 36.

⁵⁴ ხარანაული ლ., სსკ-ის 177-ე მუხლის კომენტარი, წიგნში: დვალაძე ი., ხარანაული ლ., თუმანიშვილი გ., საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით (კომენტარი), თბ., 2023, გვ. 29, ველის ნომერი 121; Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 16, §2 Rn. 20.

⁵⁵ Fischer Th., Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 15.

⁵⁶ Heinrich B., ebenda, S. 336, §13 Rn. 52b.

⁵⁷ თოდუა ნ., წიგნში: სისხლის სამართლის სასამართლო პრაქტიკის კომენტარი, ეკონომიკური დანაშაული, თბ., 2004, გვ. 140-141; თოდუა ნ., ქმედების თაღლითობად კვალიფიკაციის საკითხები, წიგნში: ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი, საიუბილეო კრებული 60, თბ., 2021, გვ. 19-20; ლეკვეიშვილი მ., თოდუა ნ., წიგნში: ლეკვეიშვილი/მამულაშვილი/თოდუა, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი I, თბ., 2019, გვ. 503; გამყრელიძე ო., შეცდენა და მისი სისხლისსამართლებრივი მნიშვნელობა, „ცხოვრება და კანონი“, 2011, #2-3, გვ. 4.

⁵⁸ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 20-21, §2 Rn. 30.

მესაკუთრე, მაგრამ შეიძლება იყოს არამართლ-ზომიერად მოპოვებული ნივთის მპყრობელი. იმისთვის, რომ ნივთი ქურდობის საგნად ჩაითვალოს, აუცილებელი არ არის, რომ იგი იყოს მართლზომიერ მპყრობელობაში. ქურდიც შეიძლება გაქურდონ⁵⁹. მაშასადამე, ქურდის ქურდიც ქურდია⁶⁰. თუმცა, ეს არ ეხება იმ შემთხვევას, როცა პირი ეუფლება და იბრუნებს იმ ნივთს, რომელიც მას მოპარეს⁶¹. აღნიშნულ შემთხვევაში, ცალკეულ გარემოებათა გათვალისწინებით, ადგილი შეიძლება ჰქონდეს არა საკუთრების, არამედ მმართველობის წესის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს (360-ე მუხ., თვითნებობა)⁶².

სისხლის სამართლის ლიტერატურაში ერთიანი მოსაზრება არ არსებობს იმასთან დაკავშირებით, იქნება თუ არა სახეზე მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანი და შესაბამისად, ქურდობა, როცა მევალე ფარულად დაეუფლება მოვალის ფულს, რომლის გადახდის ვალდებულებაც გააჩნდა. ერთი მოსაზრებით, რომელიც ასევე გაზიარებულია გერმანულ სასამართლო პრაქტიკაში, მაინც სახეზეა მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით მოქმედება, ხოლო მეორე შეხედულება გამორიცხავს მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანს. თუმცა, გასათვალისწინებლად მიიჩნევენ იმას, მევალე ეუფლება ფულს, რომლის მოთხოვნის უფლებაც მას ჰქონდა, თუ ადგილი აქვს მის ნაცვლად სხვა ნივთის დაუფლებას⁶³.

იურიდიულ ლიტერატურაში ერთმანეთისგან მიჯნავენ მფლობელობას და ნივთის პყრობას. სამოქალაქოსამართლებრივი მფლობელობა და სისხლისსამართლებრივი მპყრობელობა არ შეიძლება გაიგივდეს⁶⁴. მფლობელი არის ასევე მპყრობელიც, თუმცა შუალობით მფლობელს, მიუხედავად იმისა, რომ ფორმალურად მფლობელია, არ აქვს ნივთზე ბატონობა. მიუხედავად იმისა, რომ მფლობელის მოსამსახურე ფორმალურად არის მფლობელი, მისი გაქურდვა შესაძლებელია. პყრობის ცნება მოიცავს არანებადართულ, აკრძალულ ბატონობასაც ნივთზე. ავტორთა ერთი ნაწილის თვალსაზრისით, აქედან გამომდინარეა შესაძლებელი ნაქურდალის ქურდობა⁶⁵.

ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმული თვალსაზრისით ქურდი ნაქურდალის მფლობელს შეიძლება წარმოადგენდეს⁶⁶. ქურდობა შესაძლებელია როგორც მფლობელობაში, ისე მპყრობელობაში არსებული ნივთისაც.

5. მპყრობელობის დარღვევა ქურდობის დროს

ქურდობის განხორციელებისას ადგილი უნდა ჰქონდეს მესაკუთრის მპყრობელობის დარღვევას. მპყრობელობის დარღვევა მაშინ ხდება, როცა მპყრობელობიდან ნივთი გადის მპყრობელის ნების საწინააღმდეგოდ. თუ ხდება ნივთის შეგნებულად გადაცემა სხვა პირისთვის ან თუ

⁵⁹ Lackner/Kühl, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 12; Fischer Th., Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 5, 11a. ასევე იხ. ჭანტურია ლ., უძრავი ნივთების საკუთრება, თბ., 1994, გვ. 43.

⁶⁰ ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მერვე გამოცემა, წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 17.

⁶¹ Schramm E., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 42, §2 Rn. 6.

⁶² ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, სახელმძღვანელო, მერვე გამოცემა, წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 28.

⁶³ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 50-51, §2 Rn. 89.

⁶⁴ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 12, §2 Rn. 12.

⁶⁵ Schramm E., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 47, §2 Rn. 22.

⁶⁶ ნაქურდალის მფლობელობაში არსებულ ნივთად მიჩნევაზე ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში. იხ. ჭანტურია ლ., უძრავი ნივთების საკუთრება, თბ., 1994, გვ. 43; ზარანდია თ., სანივთო სამართალი, მესამე გამოცემა, თბ., 2023, გვ. 165; თოდუა ნ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 155-ე მუხლის კომენტარი, წიგნი II: სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი II, თბ., 2018, გვ. 36; ხარანაული ლ., სსკ-ის 177-ე მუხლის კომენტარი, წიგნი II: დვალის ი., ხარანაული ლ., თუმანიშვილი გ., საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით (კომენტარი), თბ., 2023, გვ. 13, ველის ნომერი 54.

მესაკუთრე ან მპყრობელი თანახმა იყო ნივთის სხვა პირის მპყრობელობაში გადასვლასთან დაკავშირებით, გამოირიცხება ქმედების შემადგენლობა. აღნიშნული გარემოება წარმოადგენს ქმედების შემადგენლობის და არა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხავ გარემოებას⁶⁷.

როცა სუპერმარკეტში შედის მყიდველი და ჩანთაში იღებს გასაყიდ ტანსაცმელს, რომელსაც სალათის ფურცლებით ფარავს, ისე რომ გამყიდველმა ვერ შეამჩნიოს, ქმედებას ქურდობად აკვალიფიცირებენ, მაგრამ როცა მყიდველი ნივთს, რომლის დაუფლებაც სურს, საფასურის გადახდის გარეშე, სხვა ნივთებთან ერთად იღებს, ქმედებას თაღლითობის კვალიფიკაციას აძლევენ⁶⁸. მათი გამიჯვნა ხდება შემდეგნაირად: პირველ (ქურდობის) შემთხვევაში არამართლზომიერად დაუფლებული ნივთი არ გადის გამყიდველის კონტროლს, ხოლო თაღლითობის დროს ნივთი გამყიდველის კონტროლს ფორმალურად გადის, ისეა სხვა ნივთებთან ერთად მოთავსებული, რომ გამყიდველს აღნიშნული ნივთი რჩება მხედველობის არედან ანუ გამყიდველი შეყავთ შეცდომაში.

თუ პირი სამსახურში მისთვის სამსახურებრივი მოვალეობის შესასრულებლად გადაცემულ ნივთს გამოიყენებს უნებართვოდ, პირადი მოხმარებისთვის და ისევე უკან დააბრუნებს, ქმედება არ დაკვალიფიცირდება ქურდობად, ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაში გამოირიცხება მისაკუთრების მიზანი⁶⁹. აღნიშნულ შემთხვევაში სახეზეა საგნის უნებართვო მოხმარება. თუმცა, მას შემდეგ, რაც საქართველოს სსკ-ის 184-ე მუხლი გაუქმდა აღნიშნული სახის ქმედებები, მიუხედავად მისაკუთრების მიზნის არარსებობისა, სასამართლო პრაქტიკაში ქურდობის მუხლით კვალიფიცირდება ფარული დაუფლების შემთხვევაში, რაც არ შეიძლება მართებულად ჩაითვალოს.

დაუფლება ქურდობის შემადგენლობის გაგებით სრულად არის სახეზე, თუ დამნაშავემ ახალი მპყრობელობა დააფუძნა. შეიძლება ადგილი ჰქონდეს ერთპიროვნულ მპყრობელობას ან თანაამსრულებლობის შემთხვევაში თანამპყრობელობას⁷⁰.

6. თანამპყრობელობისთვის დამახასიათებელი თავისებურებები

თანამპყრობელობის დროს მპყრობელობის სხვა პირზე გადასვლასთან დაკავშირებით თანხმობა ყველა მპყრობელმა უნდა გამოთქვას. თუ ყველა მპყრობელის თანხმობა არ არსებობს, სახეზეა თანამპყრობელობის დარღვევა, ვინაიდან თანამპყრობელიც შეიძლება იყოს დანაშაულის ამსრულებელი. თუმცა, მიუთითებენ გამონაკლისის არსებობაზეც, როცა თანამპყრობელი არის უფლებამოსილი ნივთის განკარგვაზე⁷¹. თანამპყრობელობასთან დაკავშირებით ერთმანეთისგან განასხვავებენ უპირატესი უფლების (ზემდგომ) მპყრობელობას, თანასწორფასოვან თანამპყრობელობას და დაქვემდებარებულ (ქვემდგომ) თანამპყრობელობას⁷². თანამპყრობელობის დროს, თუ თანამპყრობელები თანაბარი რანგის არიან, თანამპყრობელობის დარღვევა ნებისმიერს შეუძლია, მაგრამ თანამპყრობელობის ისეთ შემთხვევაში, როცა გარკვეულ დამოკიდებულებით ურთიერთობაში არიან, მპყრობელობის დამრღვევად, ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, გვევლინება ის, ვინც ამ ურთიერთობაში დაქვემდებარებულ პოზიციას იკავებს⁷³. აღნიშნულიდან გამომდინარეობს დასკვნა, რომ თუ შვილმა მშობლების დაუკითხავად ფარულად გაყიდა საყოფაცხოვრებო ტექნიკა (მაგალითად, ტელევიზორი) სახეზე იქნება ქურდობა.

⁶⁷ *Heinrich B.*, ebenda, S. 336, §13 Rn. 53.

⁶⁸ *Heinrich B.*, ebenda, S. 337, §13 Rn. 54a.

⁶⁹ *Fischer Th.*, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 14.

⁷⁰ *Heinrich B.*, ebenda, S. 340, §13 Rn. 60-61; *Fischer Th.*, Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen, 67. Auflage, 2020, §242 Rn. 17.

⁷¹ *Heinrich B.*, ebenda, S. 341, §13 Rn. 63.

⁷² *Rengier R.*, Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 14-15, §2 Rn. 16.

⁷³ *Lackner/Kühl*, Strafgesetzbuch, Kommentar, 28. Auflage, 2014, §242 Rn. 13; *Schramm E.*, Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentums- und Vermögensdelikte, Einführung, 2. Auflage, 2021, S. 51, §2 Rn. 36.

დაუფლებსთვის საკმარისად მიიჩნევა როგორც ზემდგომი მპყრობელობის, აგრეთვე თანასწორფასოვანი მპყრობელობის დარღვევა. ქურდობის ამსრულებელი შესაძლოა იყოს როგორც თანასწორფასოვანი მპყრობელი, ისე ქვემდგომი მპყრობელი. ქვემდგომი მპყრობელობის დარღვევა არ მიიჩნევა დაუფლებად. ქვემდგომი მპყრობელს არც მიიჩნევენ მპყრობელად⁷⁴. მაგალითად, თუ ოჯახის საკუთრებაში არსებულ ტექნიკას მშობელი გაყიდის და ამის შესახებ შვილი მოგვიანებით შეიტყობს, მშობლის ქმედება ქურდობად ვერ დაკვალიფიცირდება.

თანასწორფასოვან მპყრობელობაში არსებულად ტიპურად მიიჩნევა ქორწინებაში მყოფ პირთა საერთო სარგებლობაში არსებული ნივთი, რომელიც განთავსებულია იმ ბინაში, სადაც ისინი ერთად ცხოვრობენ⁷⁵. აღნიშნულიდან გამომდინარე, თუ თანაქორწინებაში მყოფი პირი მისი მეუღლის დაუკითხავად ფარულად გაყიდის საერთო სარგებლობაში არსებულ ნივთს, სახეზე იქნება ქურდობა.

დაქვემდებარებული მპყრობელობა სახეზეა მაშინ, როცა საქმე ეხება მფლობელის მოსამსახურეს, როგორცაა დამხმარე, დარაჯი და სხვა. მოცემულ შემთხვევაში სახეზეა სამსახურებრივი და სახელშეკრულებო ურთიერთობები. რ. რენგირის შეხედულებით, მაგალითად, ქურდობა იქნება განხორციელებული, თუ მაღაზიის კონსულტანტმა (რომლის ფუნქციაში შედის მხოლოდ მყიდველისთვის კონსულტაციის გაწევა და არა საქონლის მიყიდვა) ერთპიროვნულად მაღაზიის თაროდან ფარულად აიღო და დაეუფლა ნივთს. მპყრობელობის მფლობელი არის ბიზნესის მფლობელი (ფილიალის მფლობელი, განყოფილების ხელმძღვანელი). გამყიდველი არის დაქვემდებარებული მპყრობელი⁷⁶.

რაც შეეხება მაღაზიის გამყიდველს, სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული

მოსაზრებით, იგი მართლზომიერ მფლობელად არის მიჩნეული. შესაბამისად, მის მიერ მაღაზიაში გასაყიდად განთავსებული ნივთის დაუფლება კვალიფიცირდება არა ქურდობად, არამედ მითვისებად⁷⁷.

დისტრიბუტორი, გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრებით, ყოველთვის არ მიიჩნევა თანამპყრობელად. მაგალითად, თუ დისტრიბუტორს ევალება ახლო მანძილზე საქონლის (მაგალითად, ღვინის) მიწოდება მაღაზიების ქსელისთვის და გზაში, საქონლის გადატანის დროს ფარულად დაეუფლება ათ ბოთლ ღვინოს, სახეზე იქნება ქურდობა, ვინაიდან დამსაქმებლის მპყრობელობა ისევ განაგრძობდა არსებობას და საქონლის ტრანსპორტირებით არ მომხდარა მპყრობელობის დასრულება, შესაბამისად, დისტრიბუტორის ქმედებით მოხდა მპყრობელობის დარღვევა. ხოლო სხვა მდგომარეობაა მაშინ, როცა საქონლის ტრანსპორტირება ხდება შორ მანძილზე და დამსაქმებელმა ზუსტად არც იცის სად მდებარეობს მაღაზიების ქსელი, რომლის მომარაგებაც ხდება. ასეთ დროს დისტრიბუტორის (მომარაგების აგენტის) ქმედება ქურდობად არ კვალიფიცირდება და სახეზე იქნება საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული სხვა დანაშაული (გერმანული სსკ-ის მიხედვით *Unterschlagung*, მითვისება მპყრობელობის დარღვევის გარეშე)⁷⁸.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში დისტრიბუტორი გამონაკლისების გარეშე მიჩნეულია იმ პირად, ვის მართლზომიერ მფლობელობაშიც იმყოფება სარეალიზაციოდ მინდობილი საქონელი⁷⁹, რაც იმას გულისხმობს, რომ მისი ქმედება კვალიფიცირდება არა ქურდობად, არამედ მითვისებად. აღნიშნულთან დაკავშირებით გასაზიარებელია გერმანულ სისხლის სამართლის

⁷⁴ Rengier R., Strafrecht, Besonderer Teil I, Vermögensdelikte, 14. Auflage, 2012, S. 15, §2 Rn. 16.

⁷⁵ Rengier R., ebenda, S. 15, §2 Rn. 16.

⁷⁶ Rengier R., ebenda, S. 15, §2 Rn. 17-18.

⁷⁷ ლეკვიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მერვე გამოცემა, სახელმძღვანელო, წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 87-88.

⁷⁸ Rengier R., ebenda, S. 15-16, §2 Rn. 19.

⁷⁹ ლეკვიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, მერვე გამოცემა, სახელმძღვანელო, წიგნი პირველი, ნაწილი მეორე, თბ., 2023, გვ. 87.

ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრება, რომელიც ახდენს დისტრიბუციის შემთხვევათა დიფერენცირებას.

ჩაკეტილ, მაგრამ ტრანსპორტირებად საგნებზე ვრცელდება ერთპიროვნული მპყრობელობა და არა თანამპყრობელობა. მაგალითად, ის, ვისაც გასაღები აქვს ან ფლობს კოდს, გაბატონებული მოსაზრებით თანამპყრობელად არ ითვლება, ვინაიდან მას არ შეუძლია ნივთის ბედზე ზეგავლენის მოხდენა. თუმცა, ასევე უშვებენ გამონაკლისი შემთხვევის არსებობას, როცა აღნიშნული ნივთით სარგებლობაზე შეუზღუდავი შესაძლებლობა (უფლება) არსებობს⁸⁰.

განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით, საყურადღებოა, როგორ უნდა დაკვალიფიცირდეს ქმედება შემდეგ შემთხვევაში: „ვ“ არის ავტოპარკის დარაჯი და აქვს მესაკუთრე „ე“-ს მანქანის გასაღები. მას შეუძლია გასაღების გაცემა მესაკუთრის თანხმობით. „ტ“ მოატყუებს „ვ“-ს, რომ „ე“ თანახმაა მანქანის გასაღები მას გადასცენ. მიამიტი „ვ“ გასაღებს გადასცემს „ტ“-ს მანქანით გასამგზავრებლად. მოცემულ შემთხვევაში „ვ“-ს და „ე“-ს ჰქონდათ გასაღებზე თანამპყრობელობა. ვინაიდან „ვ“ უფლებამოსილი იყო მანქანის გასაღების გადაცემაზე, გამორიცხავენ ქურდობისთვის დამახასიათებელ დაუფლებას (შუალობითი ამსრულებლობის ფორმით) და ქმედებას თაღლითობის მუხლით აკვალიფიცირებენ⁸¹.

ქურდობისთვის უცხო ნივთის დაუფლება რომ არის მნიშვნელოვანი გარემოება, მოწმობს შემდეგი მაგალითიც: „ე“-მ შვებულებაში ყოფნის დროს გაიცნო „ტ“. „ე“-ს ბინას, სადაც მისი სამკაულიც ინახებოდა, დარაჯობდა დარაჯი „ჰ“. „ე“-მ სთხოვა „ტ“-ს სამკაული გამოეტანა, რითაც ის ერთი მხრივ, შეძლებდა სამკაულის მისთვის ჩუქებას, ხოლო მეორე მხრივ, შეეძლო ქურდობასთან დაკავშირებული დაზღვევის თა-

ნხა მიეღო. მოცემულ შემთხვევაში საყურადღებოა შემდეგი გარემოებები: „ე“-სთვის აღნიშნული ნივთი არ იყო უცხო და არ მოქმედებდა მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით. მოყვანილ მაგალითში, თუ მოხდა სადაზღვეო კომპანიისგან თანხის მიღება, ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს როგორც თაღლითობა, ვინაიდან საქმე ეხება საკუთარი ნივთის გამოყენებას სადაზღვეო კომპანიისგან თანხის არამართლზომიერად მიღების მიზნით. ხოლო თანხის მიღების მიზნის მიუღწევლობის შემთხვევაში მის მომზადებას ან მცდელობას ექნება ადგილი. თუ შეეცვლით ზემოთ მოყვანილი მაგალითის შინაარსს და ვიცყვით, რომ სამკაული ეკუთვნოდა არა „ე“-ს, არამედ მის ძმას, რომელიც საზღვარგარეთ იმყოფებოდა, ქმედება როგორ დაკვალიფიცირდება? ასეთ შემთხვევაში ქმედება მითვისების მუხლით უნდა დაკვალიფიცირდეს. ქურდობის შემადგენლობა გამოირიცხება⁸².

7. დასკვნა

დასკვნის სახით შეიძლება აღინიშნოს, რომ დაუფლება შესაძლებელია როგორც მოქმედებით, ისე უმოქმედობით. ქურდობისთვის დამახასიათებელი დაუფლება შეიძლება განხორციელდეს თანამფლობელის მხრიდან თანამფლობელობაში არსებული ნივთის მიმართაც, მაგრამ ასეთ დროს გასათვალისწინებელია თანამფლობელთა შორის არსებული უფლებრივი დამოკიდებულება. დაუფლება შეიძლება განხორციელოს იმ პირმაც, რომლის მპყრობელობაშიც იყო სხვისი ნივთი. ქურდობის და მითვისების გამიჯვნის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, ადგილი ჰქონდა სხვისი ნივთის დაუფლებას მპყრობელის მხრიდან თუ მოქმედებას მისაკუთრების მიზნით სხვისი ნივთის მართლზომიერი მფლობელის მიერ.

⁸⁰ Eisele J., Strafrecht, Besonderer Teil II, Eigentumsdelikte und Vermögensdelikte, 5. Auflage, 2019, S. 13-14, Rn. 35.

⁸¹ Heinrich B., ebenda, S. 341, §13 Rn. 64.

⁸² Heinrich B., ebenda, S. 342, §13 Rn. 65.